

Ålands landskapsregering
registrator@regeringen.ax

Er referens
ÅLR 2020/9838
Andrea Björnhuvud

Kontaktperson
Jonna Varsa, barnkonventionsansvarig
Lotta Angergård, vik verksamhetsledare

Ärende: **Remissvar gällande den nya läroplanen för barnomsorg**

Rädda Barnen är politiskt och religiöst obundna och har barnkonventionen som grund i allt vårt arbete. Vårt uppdrag som barnrättsorganisation vid yttranden och i remissvar är att sätta fokus på barn och barns rättigheter. Enligt barnkonventionen är alla under 18 år barn.

2. Barnomsorgens uppdrag och allmänna mål

Rädda Barnen välkomnar skrivningar gällande barnomsorgens uppdrag.

I det andra stycket står det att "Barnomsorgen främjar barnets utveckling och lärande, arbetar för jämlikhet samt förebygger marginalisering". Rädda Barnen rekommenderar att "jämställdhet" tilläggs, i enlighet med målet "*På Åland ska kvinnor och män, flickor och pojkar, ha lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter*" i Landskapsregeringens [Agenda för jämställdhet 2019–2030](#). Enligt Agendan förväntas alla aktörer inom kultur- och bildningssektorn, bland andra daghem, att aktivt delta i förverkligandet av agendan och att agera förebild genom ett gediget jämställdhets- och hållbarhetsarbete i den egna verksamheten, men jämställdhet nämns i läroplanen för barnomsorgen bara en gång.

Finlands regering har i sitt regeringsprogram ett mål att jämställdhets- och likabehandlingsplanerna blir förpliktande också inom småbarnspedagogiken och ett projekt har börjats för att förbereda de ändringar av jämställdhetslagen (609/1986, som tillämpas på Åland enligt landskapslag 1989:27) som regeringsprogrammet kräver.¹ Enligt Rädda Barnens kännedom jobbar flera verksamheter inom barnomsorg på Åland redan aktivt för att främja jämställdhet och jämlikhet och t.ex. Mariehamns stad arbetar redan med

¹ <https://valtioneuvosto.fi/sv/projektet?tunnus=STM018:00/2020>

jämställdhets- och likabehandlingsplan för barnomsorgen.² För att säkerställa att alla barn har samma rätt till barnomsorg som aktivt främjar jämställdhet och likabehandling rekommenderar att vi att jämställdhets- och likabehandlingsplaner, som görs i samarbete med barn och vårdnadshavare, blir en integrerad del av verksamhetens arbetsplaner och att en skrivning om jämställdhets- och likabehandlingsplaner tilläggs i kapitel 2.1 *Styrdokument* samt i landskapsregeringens rekommendationer om arbetsplanens utformning.

2.2 Leken

Rädda Barnen välkomnar skrivningar om lekens obestridliga egenvärde och att dess betydelse för barnets välbefinnande, utveckling och lärande ska beaktas i all planering av verksamheten. Enligt barnkonventionen har alla barn rätt till vila, fritid, lek och rekreation samt till det kulturella och konstnärliga livet (artikel 31) och de är grundläggande för hur barndomen blir, för barns rätt till optimal utveckling, för främjandet av barnets återhämtningsförmåga, samt för förverkligandet av barns rättigheter.³

2.4 Hållbar utveckling

Vi välkomnar skrivningar om hållbar utvecklingen och rekommenderar att begreppet "en hållbar utveckling – såväl ekonomisk och social som miljömässig" tydliggörs i texten. Vi rekommenderar att det tilläggs i enlighet med grundskolans läroplan att "Genom sina val och sitt handlande i barnomsorgens vardag visar personalen ett ansvarsfullt förhållningssätt till miljö och klimat, sig själv och andra människor samt samhället och världen."

2.6 Planering, utvärdering och utveckling

I det första stycket står det att "Barnet ska ges möjlighet att delta i planeringen av barnomsorgens verksamhet och i valet av arbetssätt", men det saknas en hänvisning till LL om barnomsorg och grundskola, 1 §, del II. Barns påverkansmöjligheter gällande sin vardag inom barnomsorgen regleras i lagen.

Enligt artikel 12 i barnkonventionen har alla barn rätt till delaktighet och en viktig förutsättning är att det måste finnas barnanpassade rutiner och metoder som säkerställer barns reella möjligheter att påverka verksamhetsinnehållet. Vi rekommenderar att det tydliggörs: "Barnet ska ges *verkliga* möjligheter att delta i planeringen av barnomsorgens

² https://www.mariehamn.ax/globalassets/dokument/01_daghem_skola/barnomsorg/jamstalldhets-och-likabehandlingsplan---godkand-19122019.pdf

³ [Barnrättskommitténs allmänna kommentar nr 17 \(2013\) om Barnets rätt till vila, fritid, lek och rekreation samt till det kulturella och konstnärliga livet \(art. 31\)](#)

verksamhet och i valet av arbetssätt” och att barnanpassade och inkluderande rutiner och metoder lyfts fram i läroplanen. Rädda Barnen rekommenderar att det tilläggs att:

“Miljöer och arbetsmetoder ska anpassas efter barns förmågor. Hänsyn måste tas till att barn kommer att behöva olika grader av stöd och olika sätt att engageras i processen beroende på sin ålder och den fortlöpande utvecklingen av deras förmågor. Tillräckligt med tid och resurser ska avsättas för att säkerställa att barnen är tillräckligt förberedda och har självförtroende och möjlighet att bidra med sina åsikter. Barns åsikter ska behandlas med respekt, och barn ska ges möjlighet att initiera idéer och aktiviteter. Vuxna som arbetar med barn ska erkänna, respektera och bygga vidare på goda exempel på barns deltagande.⁴”

“Ett fullständigt genomförande av artikel 12 innebär att man erkänner och respekterar ickeverbal kommunikation som lek, kroppsspråk, ansiktsuttryck och teckningar och målningar som mycket små barn kan använda för att visa att de förstått samt för att uttrycka sina val och preferenser. Genomförandet av barns rätt till delaktighet kräver också att det säkerställs att denna rätt genomförs för barn som har svårt att föra fram sina åsikter. Till exempel ska man förse barn som har en funktionsnedsättning med de kommunikationsverktyg som behövs för att de lättare ska kunna uttrycka sina åsikter, och göra det möjligt för dem att använda dessa verktyg. Ansträngningar måste också göras för att erkänna rätten att uttrycka åsikter för barn som tillhör minoritetsgrupper, flyktingbarn och andra barn som inte talar majoritetsspråket.⁵”

I det sista stycket står det att “Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet är tillsynsmyndighet för barnomsorgen.” Rädda Barnen ser ett tydligt behov att det finns skrivningar i läroplanen om hur barnomsorgen informerar barn och deras familjer om deras rätt och processen att lämna klagomål om något inte är rätt. Enligt barnrättskommitté ska barn vid alla inrättningar för barn, till exempel förskolor, ha möjlighet att tala med en ombudsman eller person med liknande uppgifter, för att kunna lämna klagomål. Barn ska få veta vilka dessa personer är och hur man får tag i dem.⁶

3.1 Verksamhetskultur och värdegrund

I det första stycket finns det en hänvisning till LL om barnomsorg och grundskola, 3 §, del I: “Undervisning och fostran är inkluderande och ordnas i samarbete med vårdnadshavarna” men meningen i läroplanen lämnar ut viktiga skrivningar som finns med i lagen. Rädda Barnen rekommenderar att hela meningen från LL skrivs här: “Undervisning och fostran ska vara inkluderande och ordnas i samarbete med vårdnadshavarna, *föräldrarna och andra personer som svarar för barnets vård och fostran.*” Det är viktigt att skrivningen i själva lagen syns konsekvent också i läroplanen för att lyfta fram barns olika situationer och att

⁴ [Barnrättskommitténs allmänna kommentar nr 12 \(2009\) Barnets rätt att bli hörd](#)

⁵ [Barnrättskommitténs allmänna kommentar nr 12 \(2009\) Barnets rätt att bli hörd](#)

⁶ [Barnrättskommitténs allmänna kommentar nr 12 \(2009\) Barnets rätt att bli hörd](#)

barnomsorgen i arbetet aktivt är uppmärksam på barns olika familjesituationer när gäller samarbetet, pedagogiken och hela barnomsorgens verksamhet.

I det andra stycket står det att "Värdegrunden för barnomsorgen baserar sig på de allmänna principerna i FN:s konvention om barns rättigheter, landskapslagen om barnomsorg och grundskola och FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning." Vi välkomnar tanken men skrivningen borde korrigeras: "Värdegrunden för barnomsorgen baserar sig på FN:s konvention om barns rättigheter". Barnkonventionen är hel och odelbar och också den följande meningen "Det innebär att barnets bästa ska komma i första hand, att barnet har rätt att må bra, få omvårdnad och skydd, att barnets åsikter ska beaktas samt att barnet ska behandlas jämlikt och likvärdigt och att barnet inte får diskrimineras." innehåller andra än bara de allmänna principerna.

Vi välkomnar också att det skrivs tydligt att "FN:s barnkonvention ger juridisk grund för barnomsorgens verksamhet." Barnkonventionen har gällt som lag i Finland sedan år 1991 och på det sättet ger juridisk grund för all verksamhet med barn.

Vi välkomnar att FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning lyfts fram som värdegrundsbas.

3.2 Jämlikhet, demokrati och normkreativt förhållningssätt

Vi rekommenderar att "jämställdhet" tilläggs i rubriken och att genusperspektivet nämns särskilt i samband med normkreativt förhållningssätt.

3.6 Samarbete

Rädda Barnen välkomnar skrivningar i det tredje stycket: "Barnomsorgen ska samarbeta med rådgivningspersonalen, barnskyddet samt med andra aktörer inom hälsovården och socialvården. Vikten av samarbetet ökar om någon av aktörerna känner oro för barnets utveckling eller välbefinnande samt när barnets stöd planeras och ordnas. En tidig identifiering av barnets behov av stöd är viktigt och pedagogernas observationer är en viktig del av bedömningen av barnets helhetsmässiga utveckling och lärande."

4.1 Lärområden i barnomsorgen

Kultur, gemenskap och samhälle

Vi välkomnar Förundervisningens mål "Bekanta sig med barnets rättigheter utgående från FN:s barnkonvention" och rekommenderar att barns rättigheter tilläggs också i barnomsorgens mål t.ex.: "Stödja barnets förmåga att förstå sig själv och andra barn som rättighetsbärare". Alla barn har rätt att lära sig om sina rättigheter också tidigare än i

förundervisningen. Pedagogiskt material för småbarnspedagogik om barns rättigheter finns t.ex. på [Veckan för Barnets rättigheter-hemsida](#).

Kropp, hälsa och utveckling

Vi välkomnar att "Medvetandegöra barnet om sin egen och andras kroppsliga integritet" ingår i barnomsorgens mål och "Informera barnet om rätten till ett tryggt liv, respektfullt bemötande och integritet" ingår i förundervisningens mål kring *Kropp, hälsa och utveckling*. Vi rekommenderar att det tydliggörs att "Ge barnet möjlighet att träna respektfullt bemötande".

Vi rekommenderar Rädda Barnens material "[Stopp! Min kropp!](#)" som verktyg i arbetet med kroppslig integritet i barnomsorg.

5.3 Stöd till barn med annat modersmål än svenska

I det första stycket står det att: "Barnomsorgen ska stödja barn med annat modersmål än svenska och ge dem en god grund för sin kulturella och språkliga identitet." men hänvisningen till LL om barnomsorg och grundskola, 6 §, del I saknas. Stöd till barn med annat modersmål än svenska regleras i lagen.

Läroplanen för barnomsorg är ett viktigt styrdokument i genomförandet av [Landskapsregeringens program för integrationsfrämjande 2020–2023](#) och vi rekommenderar att tydligare skrivningar om barnomsorgens roll i integrationsfrämjande tilläggs i läroplanen. Vi rekommenderar att kapitel om *Stöd i barnomsorg och skola* (s. 31–34) samt åtgärder gällande barnomsorg i programmet för integrationsfrämjande uppmärksammas i läroplanen:

- Riktade åtgärder för att säkra att berörd personal inom barnomsorg och grundskola har en allmän insikt i andraspråksforskning och teorier om flerspråkighet så att stödet till inflyttade barn optimeras.
- Handledning/rådgivning bör vid behov erbjudas av arbetsgivaren till berörd personal inom barnomsorg och grundskola
- Riktade åtgärder för att säkra att berörd personal inom barnomsorg och grundskola har goda baskunskaper om mångfald och flerspråkighet

Mariehamn den 15 mars 2021

Lotta Angergård
Vik. verksamhetsledare

Jonna Varsa
Barnkonventionsansvarig